

Kulturworkshop En dag i mit liv

Skrifter fra
KulturPrinsen
Udviklingscenter
for kultur med
børn og unge
nr. 2

Kulturworkshop

En dag i mit liv

Skrifter fra
KulturPrinsen
Udviklingscenter
for kultur med
børn og unge
nr. 2

Kulturworkshop
En dag i mit liv
Skrifter fra KulturPrinsen nr. 2

Skriftserien redigeres af
Birgit Krøijer og Claus Reiche

Dette nummer er udarbejdet for
KulturPrinsen af Claus Reiche

Udgivet i 2004 af
KulturPrinsen
Rødevej 3
8800 Viborg
Telefon: 86 60 14 15
E-post: kp@kulturprinsen.dk
Hjemmeside: www.kulturprinsen.dk

Omslagsfoto: Morten Dueholm
Tegninger: børn fra de deltagende
skoler
Logo: Karin Olesen
Typografi: Times New Roman
Produktion: Born Grafisk Tryk ApS
Oplag: 700

ISBN: 87-91503-00-0

Publikationen er tilgængelig på
KulturPrinsens hjemmeside

Eftertryk er tilladt med kildeangivelse

Forord

Alex Lind

Bestyrelsesformand for KulturPrinsen og formand for Undervisnings- og Kulturudvalget i Viborg Amt

I foråret 2003 lavede KulturPrinsen et eksperiment. 100 børn fra tre skoler i Viborg Amt, 7 lærere og 5 kunstnere skulle lære og opleve sammen - og resultatet skulle være to teaterforestillinger. Det lykkedes, og jeg har sjældent set så mange tindrende øjne.

Jeg vil derfor på denne plads benytte lejligheden til at sige tak for en dejlig oplevelse. Jeg ved, der er gået et meget stort arbejde forud. Derfor vil jeg for det første takke skolelederne for deres mod og evne til at gribe chancen, når et uventet tilbud dukker op. Da de tre skoler blandt flere andre fik tilbuddet, meldte de øjeblikkeligt tilbage, at de under alle omstændigheder var parate til at prøve noget helt nyt. Til at prøve nye veje som kan gøre kunst og kultur til noget dynamisk i det daglige arbejde til gavn og glæde både for børnene og for deres lærere.

Der er også grund til at rose og takke lærerne for deres lyst til at kaste sig ud i et langt forløb, hvor de var villige til først på egen krop at opleve det, børnene skulle igennem, for på den måde at blive så gode vejledere som muligt, når det hele gik i gang. De har derigennem oplevet og erfaret nogle grundprincipper i kunstnerisk skaben - og de har oplevet at være sammen med deres børn på helt nye måder, set dem folde sig ud på felter, hvor de måske ikke var synlige før. Den slags lærere, som tør kaste sig ud i det uvisse sammen med børnene, er helt uvurderlige.

Kunstnerne skal fremhæves for deres mod og evne til at stille deres professionelle kunnen til rådighed for børnene. De har måttet arbejde under stort tidspres og med mange børn på én gang. Og de har måttet skabe det hele næsten ud af ingenting, rent materialemæssigt. Til gengæld har de formået at tænde fantasien, både hos børnene og lærerne.

Og sidst men allervigtigst vil jeg takke børnene for deres indsats. De har arbejdet i døgn drift med maleri, animation, breakdance, performance og teater. De har spist og sovet sammen, de har sunget og leget. De har optrådt for hinanden og knyttet personlige forbindelser på kryds og tværs over skolegrænser og kommunegrænser og måske også overskredet grænser for, hvad de troede, de kunne. De er blevet udfordret kunstnerisk af professionelle kunstnere og har oplevet alle frustrationerne over ikke at kunne finde frem til, hvordan billedet skulle se ud, ikke at kunne finde ud af trinene osv. - og så oplevet de intense og frydefulde øjeblikke, hvor det rigtige udtryk efter mange anstrengelser lige pludselig indfandt sig, hvor det hele faldt på plads, og hvor fødderne lige pludselig kunne det, de skulle. De har sikkert også oplevet, hvor meget mere man kan, når man arbejder sammen og trækker i en fælles retning med respekt for forskellige synspunkter og opfattelser. Måske er det det, der hedder kultur?

BREAK-DANCE

Indhold

Pilotprojektet: En dag i mit liv.....	7
Udviklingschef Claus Reiche	
Kulturkranen - Dueholmskolens læseplan.....	29
Viceskoleinspektør Bine Knudsen	
At være i lære i mødet med kunstneren og læreren	33
Skoleinspektør Kirsten Langer	
Mulighedernes børn	37
Skoleleder Henrik Andersen	
Kreativitet, intelligenser og kulturelle behov.....	41
Projektmedarbejder og bibliotekar, DB, Nønne Votborg	
English summary	47

Pilotprojektet: En dag i mit liv

*Claus Reiche, udviklingschef,
KulturPrinsen*

Indledning

I dagene 24. - 26. april 2003 arbejdede 100 børn, 7 lærere og 5 kunstnere døgnet rundt for sammen at skabe to forestillinger over temaet: *En dag i mit liv*.

De var alle indkvarteret på Viborg Kaserne. De boede i køjesenge på soldaternes gamle belægningsstuer, arbejdede i værksteder med animation, billedkunst og breakdance. Børnene snakkede, pjattede og grinede og udvekslede ideer. Spillede i starten fodbold i pauserne, men gik efterhånden over til at perfektionere eller vise for de andre, hvad de havde lært i værkstederne. De sang og spillede teater for hinanden om aftenen. Fik nye venner.

Der var kun et par stykker, der fik hjemve. Der var ingen slagsmål og nul brok. Vi voksne oplevede derimod en børnegruppe, som trak kraftigere og kraftigere for at det her skulle lykkes. Længe efter at værkstederne var lukket, oplevede vi f.eks., at en gruppe piger hersede med sig selv og hinanden for at perfektionere trinene i deres

breakdancekoreografi. Og vi opdagede en sen aften, at de 4-5 forsvundne drenge var listet over på animationsværkstedet for lige at lave en sidste finpudsning af lyden til deres film.

Den hektiske aktivitet var kulminationen på et langt forløb, hvor lærere og kunstnere og børn hver på deres måde havde forberedt sig. Kunstnerne som ikke alle kendte hinanden på forhånd mødtes for at finde et fælles fodslaw. Lærerne havde holdt møder og kom på kursus hos kunstnerne, som samtidig var på kursus hos hinanden. - Og børnene havde hørt lærerne fortælle om deres oplevelser og havde tegnet, danset og digtet. Alle havde forberedt sig grundigt, og der var blevet planlagt og struktureret, så alle kunne få det bedste og den største oplevelse ud af det.

Resultatet af arbejdet var to forestillinger, hvor alle børn deltog aktivt på scenen. De opførte dem for hinanden, deres forældre, søskende og bedsteforældre. Og de var stolte af deres arbejde. Det skete i professionelle omgivelser, som gav hele opførelsessituationen et sidste løft fremad, og med

en professionel assistance, som gav børnene ro til at give alt, hvad de havde, foran de mange tilskuere.

Dette lille hefte indeholder erfaringerne fra workshoppen. Vi har bestræbt os på at være omhyggelige med at skildre og reflektere over, hvad der helt konkret er foregået. Ikke for at der skulle komme en færdig kogebog ud af det, men forhåbentlig sådan, at andre vil kunne inspireres i deres arbejde med børn, kunst og kultur.

Pilotprojektet, som var en afprøvning og udvikling af nogle ideer, blev afsluttet i maj 2003. Det er siden blevet besluttet indtil videre at fortsætte aktiviteten som en af KulturPrinsens hovedaktiviteter og som et stående tilbud til alle skoler i Viborg Amt. For at stimulere lysten til at udforske og afprøve nye muligheder og veje vil hver ny kulturworkshop tage afsæt i nye temaer og indeholde nye værksteder, der vil blive kombineret på nye måder. F.eks. vil temaet i 2004 være ”skrald & skrammel”. Workshoppen vil indeholde et fortælleværksted, hvor en dramatiker vil arbejde med skraldetekster, et animationsværksted med skram-

melobjekter og et stompværksted. Montagen af arbejdsresultaterne fra værkstederne vil denne gang blive foretaget af en performer og en billedkunstner, som hver vælger de rum, som præsentationerne skal foregå i, f.eks. de labyrintiske kældre under kasernen.

Vision

Indledningsvis kunne man spørge: hvad er en kulturworkshop? For at besvare spørgsmålet, er det nødvendigt kort at se på det paradigmeskift, som siden midten af 1980'erne har været undervejs på det børnekulturelle felt. Det er et skift, som har vist sig på mange forskellige måder. Vi voksne har f.eks. kunnet iagttage, hvordan unge og nu også børn i hidtil uset grad iscenesætter sig selv i tøj og stil. Vi ser dem som brugere og forbrugere med egen smag i forhold til mad, legetøj og diverse medier. Vi ser dem være aktivt handlende og forhandlende i familier og institutioner. Og vi oplever med forbløffelse, hvordan de med afsæt i legekulturen selvstændigt og kreativt håndterer nye medier - og at det er dem, vi som voksne må spørge til råds og vejledes af, når vi skal bruge computeren, digitalkameraet eller mobiltelefonen. Dette har henledt opmærksomheden på børns egne kulturelle kompetencer og deres evne til bl.a. at fortolke profes-

sional kunst, der ikke er begrænset af didaktiske overlæg. Og det betyder, at det klassiske dannelsesbegreb bliver utilstrækkeligt til at forstå og forklare relationerne mellem moderne børn og voksne, og at hele det pædagogiske kulturbegreb (børn som passive modtagere af dannelse), som vi har bygget på siden oplysningstiden, vælter og falder fra hinanden.

Kulturworkshoppen er på baggrund af dette paradigmeskift en vision om at udvikle nye formidlingsformer, der kan rumme børn som kulturelt kompetente aktører i eget liv. Visionen består af tre dele:

1. Kulturworkshoppen er en vision om at lave lejrskole på en ny måde. Det gode ved en lejrskole er bruddet med hverdagens rutiner. Det kan skabe ny energi og nye vinkler på hinanden at rejse væk fra de vante omgivelser og i fællesskab begive sig på opdagelse af nyt land. Men en lejrskole behøver ikke nødvendigvis at være den traditionelle rejse til Bornholm med tilhørende tur i Tivoli på ud- eller hjemturen. Det kunne også være en rejse ind i kunstens verden og et møde med indbyggerne dér, de professionelle kunstnere. Det kunne være en mulighed for tid til fordybelse i en selvvalgt

udtryksform under professionel vejledning. Det kunne være en mulighed for at træffe nye mennesker, få ny inspiration og lære nyt af andre børn (børn lærer antagelig mest af børn) - f.eks. ved at bringe klasser på samme alderstrin sammen fra forskellige skoler. Og det kunne være en lejlighed til for både børn og lærere at stifte bekendtskab med et nyt læringsmiljø, hvor den normale skemaopdeling af dagen er ophævet for at give tid til fordybelse - hvilket kunne give anledning til refleksioner over den normale praksis og give ny kraft til det daglige arbejde hjemme i skolen.

2. Kulturworkshoppen er på den baggrund en vision om at skabe et møde med professionelle kunstnere og nogle muligheder for kunstneriske oplevelser, som leverer brændstof til børnenes egen kultur. Dvs. et møde som giver børnene et inspirerende input, der forhåbentlig vil berige deres liv og stimulere dem i de kulturskabende processer, som de selv har gang i.
3. Kulturworkshoppen er endelig en vision om at stimulere børnenes innovative og kreative evner på en sådan måde, at det giver dem lyst, erfaringer og redskaber til at afprøve kreative

tilgange til opgaveløsninger i skolen og andre steder og til at reflektere over de løsninger og udtryk, som de møder.

Den samlede vision er således at frisætte kreative potentialer og udvikle æstetiske kommunikations- og tolkningskompetencer til glæde for børnene i deres hverdag og til gavn for fremtidige læreprocesser.

Praksis

En kulturworkshop er et møde mellem skolebørn fra 3.-5.klasse, deres lærere og en gruppe professionelle kunstnere.

Det centrale er i et stimulerende og kreativt legende miljø at give børnene mulighed for at formulere egne kunstneriske udtryk og at få indsigt i æstetiske arbejdsprocesser og -metoder.

Værkstederne

I workshoppen har børnene mulighed for efter lyst og interesse at vælge mellem forskellige værkstedstilbud som f.eks. breakdance, animation og billedkunst.

Resultaterne af børnenes arbejde sættes sammen af de professionelle kunstnere til en helhed, som præsenteres for et indbudt publikum af forældre, bedsteforældre, søskende og kammerater.

To hovedforløb

Workshoppen er opdelt i to hovedforløb:

Det første forløb er en 2-døgns workshop, hvor lærere og kunstnere arbejder sammen i værkstederne. Formålet er at lærerne gennem dette arbejde får det indblik i de æstetiske arbejdsmetoder og -processer, som gør dem rustet til at motivere og vejlede børnene i deres valg.

Det andet forløb er en 3-døgns workshop, hvor børn, lærere og kunstnere gennem en meget koncentreret indsats får mulighed for at fordybe sig i udviklingen af et enkelt kunstnerisk udtryk efter eget valg og opleve det båret frem i fællesskab til en større helhed f.eks. i form af en forestilling, en udstilling eller en koncert.

Deltagerne

I 2002-03 blev kulturworkshopkonceptet afprøvet over temaet *En dag i mit liv*.

Følgende skoler og kunstnere deltog:

- Dueholmskolen, Nykøbing Mors med 45 elever og 3 lærere
- M.C.Holms Skole, Nykøbing Mors med 33 elever og 2 lærere
- Viborg Friskole, Viborg med 22 elever og 3 lærere
- Billedkunstner Felix Pedersen, Løgstrup
- Leder af tegneskolen Hanne Pedersen, Animationsværkstedet, Viborg
- Koreograf Steffen Rasmussen, Ground-Elements, Aarhus
- Kunstnerisk leder Sara Topsøe-Jensen, performanceteatret Carte Blanche, Viborg
- Kunstnerisk leder Gitta Malling, Limfjordsteatret, Nykøbing Mors

”jeg har opdaget, at åbne processer/strukturer ofte giver løsninger/veje af sig selv...”
Flemming Krog, lærer, Dueholmskolen

Processen

Kulturworkshoppen var opdelt i tre eksperimentarier. Det første inddrog alle de voksne, dvs. kunstnere og lærere, og sigtede på at afprøve strukturen med tre producerende værksteder, som ud fra en overordnet kunstnerisk ide producerede materiale til et fjerde værksted, hvor alt blev monteret til et samlet udtryk. Det første eksperimentarium sigtede samtidig på at opbygge et fagligt og socialt fællesskab, som kunne give kræfter til at understøtte børnene i deres forløb.

Det andet eksperimentarium indbefattede igen alle voksne, som på baggrund af erfaringerne fra første eksperimentarium og deres kendskab til de konkrete børn planlagde børnenes forløb. Mens det i det første eksperimentarium som nævnt handlede om at opbygge et fællesskab, handlede det her om at give alle indflydelse på og medansvar for det videre forløb.

Det tredje eksperimentarium omfattede så alle børnene plus de voksne omkring dem og sigtede på med den planlagte struktur som styringsredskab at give børnene mulighed for at udfolde sig inden-

for et kunstnerisk felt og give dem oplevelser, som skubbede til deres æstetiske forforståelse.

Kunstner & Lærerforløbet - det første eksperimentarium

Starten på det første eksperimentarium var en inspirationsdag, hvor kunstnerne plus projektlederen mødtes. At få kunstnere fra forskellige kunstarter til at arbejde sammen er ikke nødvendigvis let. Derfor skulle der være lejlighed til at præsentere sig og fremlægge erfaringer, og der skulle være tid til at snakke og se hinanden an. Forhåbningen var, at der ville ske en ideudveksling, som ville frembringe en samlende kunstnerisk ide for hele projektet. Det vil sige en ide om, hvordan materialet fra de tre værksteder på en simpel måde kunne samles, så der opstod et helt nyt udtryk. Det blev en papkasse, lige stor på alle leder. Den kunne der males forskelligt på: på nogle flader kunne der males individuelle udtryk, andre flader kunne sættes sammen med flader på andre kasser til en mur, hvor der kunne males kollektive udtryk, og på en hvidmalet flade kunne der projiceres animationsfilm. Papkasserne kunne endvidere stables i forskellige formationer

og skubbes rundt og kunne dermed danne en mobil scenografisk ramme f.eks. for breakdance.

Efter dette inspirationsmøde fulgte en to-døgns workshop, hvor strukturen og den samlende kunstneriske ide blev prøvet af. For at alle kunne få flest mulige indblik og erfaringer deltog alle kunstnere og lærere i hele forløbet og alle værksteder: formningslærerne dansede breakdance, koreografen lavede billedkunst, gymnastiklærerne lavede animation osv. Som afslutning blev det producerede materiale fra værkstederne sat sammen til en lille performance.

Hensigten med at lade lærere og kunstnere arbejde sammen i de værksteder, som børnene senere skulle vælge imellem, var selvfølgelig i første omgang at give lærerne nogle oplevelser og en indsigt, som ville gøre dem rustet til at motivere og vejlede børnene i deres valg. Gennem dette arbejde fik kunstnerne endvidere indblik i hinandens fagområder og arbejdsprocesser og erfaringer med, hvordan lærerne gik til opgaven. Tilsvarende fik lærerne kendskab til hinanden og til de forskellige kunstneriske fag og de dertil knyttede arbejdsmetoder og -processer.

I lærernes del af pilotprojektet bestod værkstederne af et billedkunstværksted, et danseværksted med fokus på breakdance og et animationsværksted, hvor der blev arbejdet med tegnefilm. Dertil kom et performanceværksted, hvor der blev produceret nyt materiale, som blev monteret sammen med materialet fra de tre andre værksteder. Det samlede udtryk blev vist som en lille performance.

I billedværkstedet blev kasserne først stillet op som en mur. Kunstnere og lærere blev derefter opdelt i to grupper, som fik til opgave at lave et kollektivt billede. På den ene side af muren malede den ene gruppe et abstrakt udtryk for en god dag i deres liv, på den anden side lavede den anden gruppe et billede over en skidt dag. Hver enkelt valgte derefter en kasse og malede individuelle udtryk på de resterende flader. På denne måde blev der skabt en række individuelle billedudtryk for temaet, som kunne samles i et fællesudtryk og opløses igen.

I breakdanceværkstedet handlede arbejdet først og fremmest om at tilegne sig trin og bevægelser, som blev koblet sammen til et koreograferet forløb. For alle, både lærerne og ikke-professionskunstnerne, var det en (for nogle for) stor fysisk udfordring at disciplinere kroppens bevægelser og at indordne sig under en fælles rytme. Det gav erfaringer om egen formåen og de kropsligt-kinæstetiske udfordringer, som børnene senere ville møde.

I animationsværkstedet var opgaven i to grupper at producere en tegnefilm over temaet: en dag i mit liv. Foruden at lære specifikke teknikker med optageudstyret lærer man her at producere et storyboard, som kan skabe sammenhæng mellem de enkelte billeder.

I performanceværkstedet hvor det hele så at sige skulle gå op i en højere enhed, blev denne processuelle problematik udforsket yderligere, bl.a. gennem nogle skriveøvelser, hvor deltagerne uden at vide, at det var det, der var opgaven, producerede digte om en betydningsfuld dag i deres liv. Måske netop fordi afsættet ikke lå i målet, men i den spontane reaktion på konkrete spørgsmål blev udtrykkene meget kraftfulde og følsomme.

”det må blive en fantastisk oplevelse for eleverne, når de opdager eksempelvis at billedkunst kan bruges til andet end at hænge på væggen..”

Åse Torp, lærer, M.C.Holm Skole

Med denne arbejdsmetode havde vi endvidere det håb, at der ville opstå et socialt og fagligt fællesskab blandt de voksne, der kunne give alle ekstra kræfter i forhold til den store opgave, som ventede, når børnene kom til.

Og så håbede vi, at vi ved at skabe indblik og et fælles erfaringsgrundlag med de forskellige kunstneriske udtryk og arbejdsprocesser kunne fremme en cross-over-synergi. Det vil sige skabe et kreativt rum, hvor de forskellige kunstarter ville give slip på nogle af deres konstituerende elementer for at kunne vende sig mod at overskride det kendte og søge fælles nye udtryk. Til støtte herfor var der som afslutning på forløbet planlagt en formiddag med performance som overskrift. Ideen var at undersøge, hvordan alt det materiale, som var blevet produceret i de tre værksteder, kunne monteres og anvendes, så der kom en helhed ud af det. Impulsen kom fra billedvæggen, der med sin indbyggede dynamik mellem individuelle og kollektive billeder så at sige trak billederne ned fra væggen og ud på scenegulvet. Og her blev billedskaberne til aktører, som med deres kasser kunne skabe skiftende billedudtryk i et samspil med andre aktører på scenegulvet.

For alle gav arbejdet i værkstederne overraskende oplevelser af, i hvor høj grad tilgangen til løsningen af en opgave er bestemmende for resultatet, og for hvor sjovt arbejdet bliver. Eksempelvis gik den ene gruppe - som fortrinsvis bestod af lærere - på animationsværkstedet til opgaven ved straks meget konkret at definere, hvor de ville lande med deres film og arbejdede stringent med dette mål for øje. Løsningen og arbejdsprocessen blev på den måde meget fornuftspræget på et felt, hvor dette ikke var hensigtsmæssigt. I denne gruppe blev læreprocessen derfor at udvikle den innovative fase, hvor der relativt ustruktureret produceres et materiale, som efterfølgende komponeres til et meningsfuldt hele. I modsætning hertil fabulerede den anden gruppe, der fortrinsvis bestod af kunstnere, sig så at sige til en historie ved at kaste sig ud i et kaos af indfald og ideer, som både sprang ud af hovedet og op fra tegnebordet. Først langsomt indfandt der sig en vis orden, som blev til en sammenhængende historie, som ingen på forhånd havde kunnet tænke sig til.

Kunstnernes metode til at undgå fornuften for at finde frem til det sjove og uforudsigelige blev i en forskudt proces fulgt op af en

søgen efter sammenhæng i form af fokus, struktur og perspektiv. Og her viste det sig, overraskende for alle, at man i disse processer indenfor forskellige kunstneriske fagområder et langt stykke hen ad vejen arbejder med beslægtede metoder. For lærerne betød denne indsigt - i at det virkeligt spændende opstår ved at give los og ikke ved at holde fast - og i at der efter kaos findes midler til at skabe en orden, der kan overraske og fryde skaberen selv - at man turde forlade gamle pædagogiske positioner og vove sig ud i det ukendte.

Lærernes reaktioner på det første forløb var overvejende positive og blev sammenfattet af Åse Torp fra Dueholmskolen med ordene: ”mæt, mørbanket og motiveret”. Det karakteristiske ved lærernes evalueringer af det første forløb er, at alle var glade for at have fået ny viden og indsigt. Flere angiver, at de har overskredet grænser, og at det har været spændende at opleve kunstnernes dygtighed og kreativitet. Mødet har i sammenhæng hermed været med til at nedbryde en skepsis blandt nogle lærere om, at lærere og kunstnere nok er så forskellige i deres tilgang til børnene, at det vil være svært at lave noget sammen.

Billedkasserne fra lærernes og kunsternes workshop

Meget bemærkelsesværdigt er det imidlertid at se, i hvor høj grad alle giver udtryk for stor glæde over at være del af en skabende proces og over at være optaget af et fælles projekt. Det at arbejde og opleve noget i fællesskab er tydeligt noget, som virkelig har haft betydning og skabt forventninger og kræfter til at gå i gang med næste etape. Måske fordi man i en læregruppe sjældent får lov til at arbejde tæt sammen eller med sig selv og egne kreative processer, som det her var tilfældet.

Kunstnerne giver tilsvarende udtryk for, at forløbet har givet nye faglige indsigter og inspiration til deres kunstneriske virke. I deres evalueringer lægger de endvidere vægt på, at det har været dejligt at mærke engagementet, viljen og lysten til at lære nyt og at opleve modet til at overskride egne grænser både hos lærerne og hos kollegerne. Eller som Sara Topsøe-Jensen skriver: det er ”godt både at lære fra sig og lære noget nyt, være elev og lærer, uvidende og vidende i den samme gruppe med de samme mennesker” - hvilket vel indikere tilsynekomensten af et fællesskab, hvor alle, både kunstnere og lærere, har kunnet byde ind med viden, erfaringer og ideer, og hvor man trygt har kunnet grine af egen og andres

formåen og uformåen.

Planlægningsmellemspil - det andet eksperimentarium

Børnenes forløb startede i realiteten på det tidspunkt, hvor lærerne vendte hjem fra deres møde med kunstnerne og fortalte om, hvad der snart skulle ske: at man skulle indkvarteres på en kaserne, sove i soldaternes køjesenge, være sammen med børn og lærere fra to andre skoler osv. Lærerne kunne videre fortælle om, hvor sjovt de havde haft det sammen med kunstnerne og de andre lærere. Disse fortællinger stemte de sociale forventninger hos børnene samtidig med, at de skabte nysgerrighed på de kommende aktiviteter. Hver på sin måde og alt afhængig af personlige, faglige interesser forberedte lærerne i forlængelse heraf børnene fagligt på det kommende møde med kunstnerne. Nogle arbejdede med tegning, andre med at skrive små poetiske tekster, mens andre igen efter bedste evne kastede sig ud i at lave breakdance med børnene. På baggrund af sådanne appetitvækkere valgte børnene så med en første og anden prioritet det værktød, som de helst ville arbejde i på kulturworkshopen.

3½ måned efter lærernes møde med kunstnerne mødtes alle voksne igen på kasernen, denne gang

til 2 dages planlægningsarbejde. Det var her, at lærerne med deres kendskab til de konkrete børn var yderst vigtige for, at programmet efter deres erfaringer fik den rette udformning med den nødvendige vekselvirkning mellem arbejdstid og fritid, pauser, spisning, sovetidspunkter osv. Hensigten var imidlertid ikke kun rationelt at planlægge børnenes forløb, så alt det praktiske ville klappe. På et andet niveau handlede det endnu vigtigere om at få lærerne taget i ed og bringe dem til at tage ejerskab på projektet. Det skulle ske ved at lade alle voksne få medindflydelse og tage ansvar for den indholdsmæssige planlægning af børnenes forløb. For ved således selv at være med til at skabe den overordnede sammenhæng ville alle forhåbentlig kunne agere hensigtsmæssigt og have en oplevelse af, at det man var i gang med midt i et tilsyneladende kaos, var begribeligt, meningsfuldt og håndterbart. Dermed ville der intentionelt være større kraft og overskud til at støtte børnene i deres forløb og forvirringer.

Konkret rettede planlægningsarbejdet sig mod at få gennemdiskuteret den overordnede struktur, som var blevet udviklet i forbindelse med lærerworkshopen, således at alle på forhånd havde

I breakdanceværkstedet var holdet delt op i piger og drenge, hvilket skabte en helt særlig dynamik. Pigerne arbejdede med en koreograferet serie, hvor succesen afhang af om alle formåede at holde rytmen og gennemføre de svære motoriske mønstre og figurer i takt. Drengene derimod skulle først igennem en hanekampsrunde, og arbejdede derefter indenfor en ramme, hvor de frit kunne kulle ud i improvisationer med indøvede freeees, breaks og steps. I løbet af de to første arbejdsdage nåede pigerne at gøre deres koreografi helt perfekt, bl.a. fordi de arbejdede meget koncentreret og også i mange pauser. Hvilket i den grad provokerede drengene, i første omgang til at spille fodbold, men derefter til at hanke op i sig selv for ikke at komme til at stå helt i skyggen af pigerne.

gjort sig deres rolle og målet klart. Kunstner plus lærere fra hvert værksted planlagde derfor ret nøje aktiviteterne i værkstederne og indgik aftaler om arbejds- og ansvarsfordelingen i forhold til, hvad de erfaringsmæssigt mente, at der var brug for. (Om strukturen i dens endelige form se afsnittet om børnenes forløb).

Fordelingen af børnene på de tre værksteder var en anden hovedopgave i planlægningen. Indledningsvis var børnenes førstprioriteringer udgangspunktet, men på grund af overtegning på animationsværkstedet, som kun kunne aftage i alt 20 børn, måtte der foretages en prioritering efter andenprioriteter og lærernes kendskab til det enkelte barn. Og her opstod der så helt uforudset problemer, fordi lærerne her blev fanget i et dilemma. For på den ene side var der et projekt med intentioner om at blande alt på kryds og tværs, for at give plads til at børnene kunne prøve nye lyster og interesser af, få nye faglige inputs, få nye kammerater og dermed for en tid forlade den sædvanlige fordeling og bryde de gængse forventninger til, hvad man er god eller dårlig til. På den anden side ventede der efter projektet en hverdag, hvor man gerne ville bygge videre på det, man havde lært, og hvor det derfor f.eks. for en formnings-

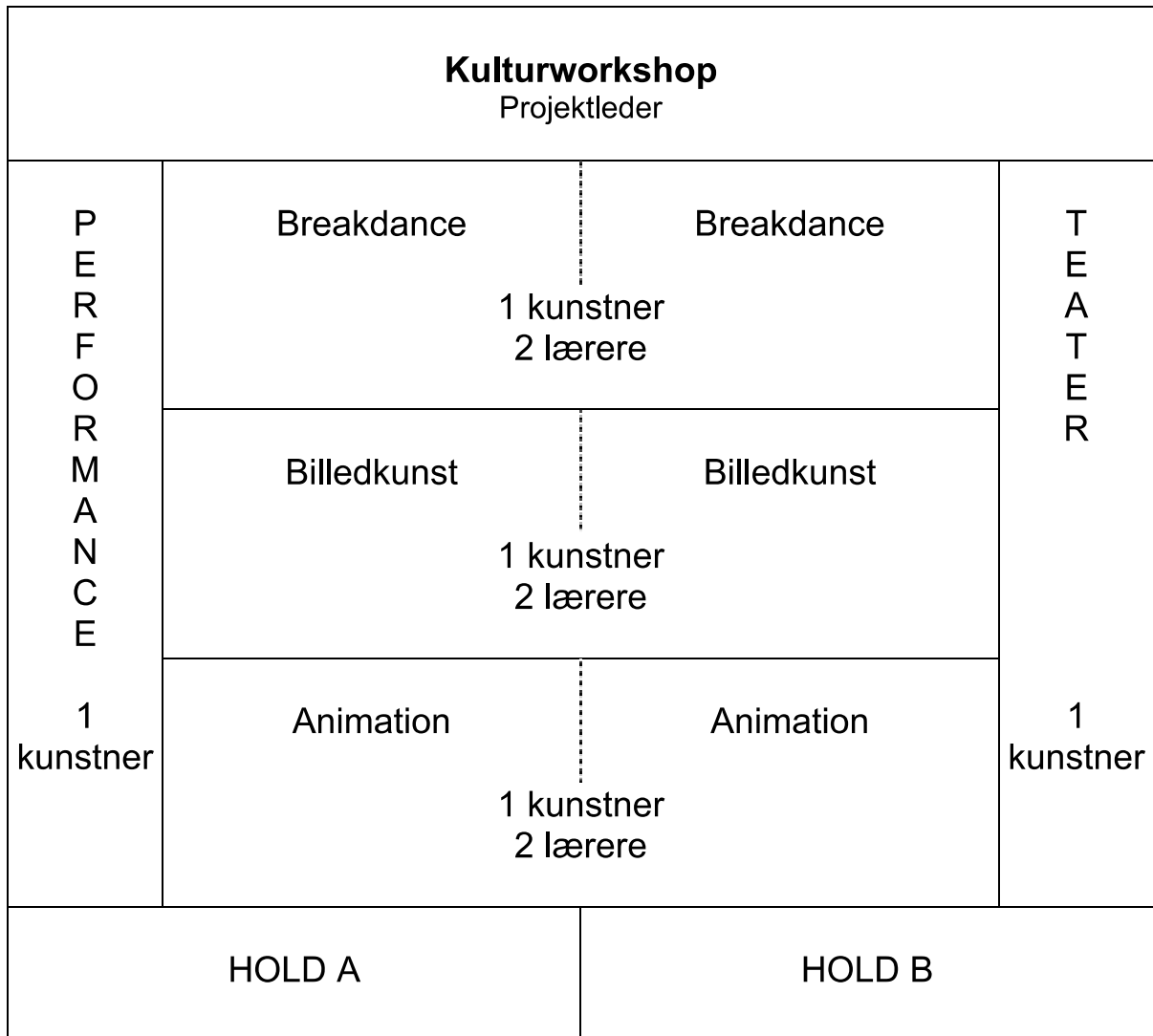
lærer umiddelbart syntes mere interessant at få alle sine børn anbragt i animationsværkstedet eller billedværkstedet og ikke i danseværkstedet. Dilemmaet betød, at lærerne så at sige blev trukket i to forskellige retninger af lige gyldige grunde. Det krævede derfor en del diskussion at komme videre, men skabte også en fælles afklaring og forståelse af kulturworkshoppen som et anderledes tilbud end de gængse kurser, idet man ganske vist vælger til og fra efter egen lyst og interesse, men under hensyntagen til en fælles overordnet ide. Ellers vil man i værste fald kunne havne i en ulykkelig opdeling i grupper, som havde nok i deres eget projekt, og som i sidste instans potentielt ville betragte det fælles større projekt som en utidig indblanding i egne processer. Planlægningsfasen viste sig således meget vigtigere end først antaget og gav altså også den erfaring, at det især er i denne fase, hvor visionen skal udmøntes i en konkret handleplan, at projektlederen må gøre sig særlig umage med at skabe en forståelse for sammenhængen mellem de enkelte dele i projektet.

Børnenes forløb - det tredje eksperimentarium

At lærerworkshoppen og den minutiøse planlægning var uma-

umiddelbare reaktioner ved ankomsten til kasernen, hvor nogle børn - efter lige at have overværet de voksnes gensyn - undrende spurgte, om alle de voksne var venner. Gensynet havde åbenbart sendt et signal om, at her var der en gruppe voksne, som glædede sig til at være sammen, og som havde en energi sammen omkring det, som nu skulle ske. Hvilket på næsten mirakuløs vis betød, at alle 100 børn uden problemer i løbet af ganske kort tid gik i gang i værkstederne.

Et hurtigt interview med et tilfældigt udvalgt barn fra hvert værksted - og en senere evaluering efter forløbets afslutning med ca. 20 børn - viste, at nogle børn havde valgt værksted efter, hvad de selv var gode til og specielt interesserede sig for i skolen eller i fritiden. Det, at arbejde sammen med professionelle kunstnere forventede de, ville lære dem noget nyt og gøre dem endnu bedre. Mens denne gruppe overvejende bestod af piger, valgte mange drenge efter, at det skulle være skægt, eller fordi de ikke havde prøvet det før. Flere i denne gruppe havde af venner fået anbefalet hvilket værksted, de skulle vælge og var meget spændte på, hvad det gik ud på. Enkelte havde valgt, fordi kunstarten (billedkunst) efter deres mening gav

Model på kulturworkshop

den største udtryksfrihed, mens en del andre interessant nok havde valgt værksted, fordi de syntes, at kunstneren var sjov eller sej på den videofilm, som de havde set fra lærerforløbet.

Børnenes forventninger lå altså i et udfoldelsesfelt defineret af faglig dygtiggørelse, lyst til nye udfordringer og lyst til at kunne udtrykke sig frit - understøttet af kompetente voksne, som kunne gøre arbejdet sjovt og spændende.

Til at imødekomme disse store forventninger var der som nævnt allerede i det første eksperimentarium med de voksne blevet udviklet en meget enkel enstrengt struktur, som i forbindelse med planlægningsseminaret blev udviklet til en mere dynamisk, som sætter flere forløb i spil med hinanden. Strukturen er sammenfattet i modellen på modstående side.

I praksis fungerede modellen på den måde, at der i de to første dage blev arbejdet på de tre værksteder med hhv. breakdance, billedkunst og animation. Arbejdet i værkstederne var sådan fordelt, at der hvert sted var en kunstner til at sætte arbejdet i gang og vejlede børnene, plus to lærere som understøttede processen. Det enkelte barn arbejdede på det samme værksted hver dag. Arbejdet var imidlertid sådan grebet an, at man den 3. dag kunne

skille hvert værksted i to dele og dermed skabe et hold A og B, som hver for sig og under ledelse af hhv. en performanceinstruktør og en teaterinstruktør arbejdede frem mod en forestilling.

For at gøre det muligt at foretage dette afsluttende arbejde med at montere det materiale, som blev produceret på værkstederne, havde de to instruktører de to foregående dage fulgt arbejdet i værkstederne fra sidelinjen. Herfra havde de mulighed for at se deres børn an og til med udgangspunkt i hver deres ideer om den endelige forestilling at komme med forslag og ideer til materialeproduktionen i værkstederne. F.eks. ved at etablere et lille, kortvarigt værksted, hvor der blev produceret poetiske tekster. Projektlederen fungerede som sparringspartner for de to instruktører og var i øvrigt den frie 'libero' i projektet, som kunne tilkaldes for at løse uforudsete problemer, gelejde pressen rundt og sørge for at alt det praktiske fungerede, så alle andre kunne koncentrere sig om deres arbejde sammen med børnene.

Med dette både længdegående og tværgående forløb var der skabt en struktur, hvor forskellige kunstneriske udtryk forhåbentlig med et frugtbart resultat ville kunne stødes sammen til to forskellige forestillinger. Og pointen er

netop, at de to forestillinger, der i princippet er skabt af det samme materiale, ved at blive monteret af to kunstnere med forskellig faglig optik, bliver ret forskellige.

I børneperspektivet betød den noget komplicerede struktur og opdeling i første omgang ikke noget. Den blev oplevet, som om man bare var mange, der arbejder med det samme - med rig mulighed for inspiration, ideudveksling, vidensdeling, snak og andet socialt samvær. Først da alle værkstederne blev delt i to og kombineret til hold A og B opstod der nogen forvirring over, hvad det hele gik ud på. En forvirring som de to holdledende kunstnere heldigvis forstod at gøre frugtbar, så børnene pludselig oplevede, at deres kunstværker nu spillede ind i en større sammenhæng, som skabte nye betydninger omkring det, de havde lavet og krævede, at de udfyldte nye roller. Billedskaberne f.eks., oplevede nu, at deres billedkasser med de individuelle og kollektive udtryk pludselig kunne bruges som bevægelige, visuelle kommentarer til breakdancerens optrin og til de små poetiske tekster, som var blevet produceret sideløbende med arbejdet i værkstederne. Og at de selv derfor pludselig var aktører, som skulle bevæge deres billeder rundt efter en fastlagt koreografi, måske imens de skulle recitere et

digt. Dermed blev der åbnet for nye oplevelser og forståelser af, hvilke muligheder for udtryk der lå i det skabte materiale.

Derfor var børnene ekstra spændte på at se hinandens forestillinger den sidste aften. Spændte på at se, hvordan de andre havde kombineret og at se, hvad de havde skabt. For at få de bedste rammer for forestillingerne skulle de opføres på Limfjordsteatret med topprofessionelt lyd- og lysudstyr, publikumsopbygning osv. At det skulle foregå på et professionelt teater gav børnene en oplevelse af, at det var noget værdifuldt, de havde skabt, hvilket yderligere blev understreget af, at formanden for amtets undervisnings- og kulturudvalg Alex Lind havde lovet at holde velkomttalen til det indbudte publikum af forældre, søskende og andre pårørende. Denne betydningstilskrivelse betød, foruden en yderligere spænding på om alt nu ville klappe perfekt, at børnene arbejdede uhyre seriøst og disciplineret i den sidste, svære fase, hvor alt skulle falde på plads, og hvor mange af praktiske årsager stod og ventede.

Under pizzaorgiet før og sodavandsdrikningen efter forestillingerne var der derfor en masse snak om hvad, hvordan og hvorledes man havde gjort - og en masse forsøg på forklaringer af, hvorfor man netop havde valgt sådan og

ikke sådan. Og snakken gik vel at mærke på kryds og tværs mellem de 'gamle' venner fra værkstederne og de 'nye' venner fra holdene. På den måde blev hele processen endevendt og diskuteret og oplevelser og erfaringer diskuteret, fejl og mangler påpeget, ros og ris delt ud. Hvilket igen skete på vej hjem i bilerne sammen med forældre og søskende og igen derhjemme med dem, der ikke kunne være med.

"Ens forældre vil man vise det bedste for" - om børnenes evalueringer.

Afsnittet bygger på 3 gruppeinterviews med i alt ca. 20 børn fra de tre skoler.

I de tre samtaler drejer snakken sig indledningsvis om forestillingerne. Mange af børnene giver meget tydeligt udtryk for, at det var meget vigtigt og godt at forestillingerne blev vist, fordi det gav dem mulighed for at vise forældrene, hvad de havde lavet. Flere børn fremhævede endvidere, at det var sjovt og spændende at opleve, at "det hele blev noget helt andet og større".

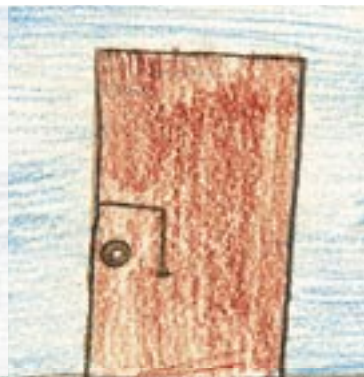
Fagligt lægger de meget vægt på, at de er blevet dygtigere og har lært noget, "som man kan blive ved med at bruge", som f.eks. at stå på hænder eller danse nogle break-dance serier. De fremhæver, at "det var billedkunst på en

helt anden måde", hvilket især går på arbejdet med kasserne, men siger også, at det "har været sjovt, at man selv måtte bestemme, hvordan det skulle se ud". Børn fra breakdance-værkstedet har tilsvarende været glade for, at "man fik ½ time til at finde på noget helt vildt sejt selv - og det kunne bruges i freestyle". Andre var glade over at de umiddelbart havde kunnet se resultater af deres arbejdsindsats: "det bedste ved animationen var da vi kunne se tegnefilmen".

I forhold til den almindelige skolegang ser børnene det som noget positivt, at man i stedet for, at alt er skemaopdelt, har arbejdet i et længere forløb og betragter det i sammenhæng hermed som noget positivt, at "kunstnerne gav mere tid". Og så har det været "rigtig godt, at man måtte snakke, mens man arbejdede".

Forskellen til en traditionel lejrskole trækker Tina, Elisabeth og Katrine fra Dueholmskolen op på denne måde: "På en kulturworkshop skal man lave noget bestemt, det skal man ikke på en alm. lejrskole. På en lejrskole slapper man mere af, og her skulle man arbejde, og det er rart at bestille noget. En almindelig lejrskole er hygge, og hvad skal man så...? På en almindelig lejrskole kan man heller ikke vise forældrene det, man har lavet". Mange børn mener endvi-

Alt kan åbenbart lade sig gøre. Børn leger mens de venter og kaster sig når de bliver kaldt til prøve med fuld energi, koncentration og lydhørhed ind i montagearbejdet. Det hele er pludselig helt nyt igen. Breakdanceholdet er delt i to, billedholdet og animationsholdet ligeså. Pludselig er man sammen med børn fra de andre værksteder og alt bliver monteret ind i en sammenhæng. Breakdancere skal passere mellem billedkasserne, billedfolkene danner ramme for danserne eller bevæger deres billedkasser til musikken. Animationsfilmene projiceres op på de hvide T-shirts og på den hvidemur, dannet af alle kasserne. Musikken dunker, og børn læser deres digte op. Et samlet udtryk begynder at tone frem. Det betager og overrasker børnene og giver en utrolig koncentration i rummet. Noget er ved at ske, noget større er ved at blive til end summen af alle delene, og man er part i det.

dere, at det at være sammen med andre skoler på kulturworkshoppen var godt, fordi man fik nye venner og legede med andre og flere, end man plejer. Det at have fået nye venner er i øvrigt det, der tæller mest i børnenes evalueringer. Og så har det tilsyneladende også været sjovt at være sammen med lærerne fra andre skoler.

En sammenfatning af betydningen af disse udsagn må være, at børnene prioriterer meget højt, at de føler, at de lærer noget. Selve processen skal helst være sjov, men det bedste er, når man selv har indflydelse og medbestemmelse på aktiviteterne, og at man - gerne indenfor givne rammer - får mulighed for egen research. Børnene er meget resultatorienterede og sætter stor pris på at kunne se de umiddelbare resultater af arbejdsindsatsen, gerne i form af kunnen og viden, som giver anerkendelse og prestige i deres dagligdag og i deres kultur (danse og stå på hænder) - eller som det (kritisk?) udtrykkes: ”man har lært noget, som man ikke kunne få i skolen”. Tilsvarende giver de udtryk for, at det betyder meget for dem at forestillingerne blev vist for forældrene. Nærmere bestemt er det en lejlighed til at vise, hvor dygtige de er blevet, og dermed til at blive set og opnå anerkendelse. Udtalelsen

fra et af børnene fra M.C.Holms Skole om, at ”ens forældre vil man vise det bedste for” er jo noget af en kærlighedserklæring, som set i denne sammenhæng tematiserer, hvor meget forældrenes anerkendelse betyder. For så vidt som anerkendelse er en meget vigtig drivkraft for al skaben og udvikling, er det at kunne fremvise et slutprodukt altså meget vigtigt, og forældrenes anerkendelse af børnenes kunnen og indsats af utrolig stor betydning for, hvor lystfyldt og dermed givende, fremtidige forløb vil kunne blive. For at understøtte denne drivkraft arbejdede vi i projektet meget bevidst på at skabe et anerkendende miljø omkring børnenes udtryk. Børnenes arbejdsresultater blev derfor som nævnt præsenteret i professionelle rammer, Limfjordsteatret, med alt det udstyr, som kunne give fremlægningsfokus og betydning. Dertil kom, at alle skoleledere var til stede, og at aftenen blev indledt med en velkomst fra amtets ledende kulturpolitiker, Alex Lind, som var til stede under begge forestillinger. Børnenes tilbagemeldinger viser, at dette miljø incl. de professionelle kunstnere havde stor positiv indflydelse på deres arbejde og oplevelser i workshoppen. Indkvartering og forplejning og godt socialt selskab er noget af

det, der prioriteres højest i børnenes evalueringer. Flere børn gav udtryk for, at de havde store forventninger om i forbindelse med kulturworkshoppen at få nye venner, og mange udtrykte efterfølgende i deres evalueringer, at det allerbedste var, at de havde fået det. For så vidt som nye venner betyder nye arbejdskammerater og nye legekammerater og er synonymt med nye roller, ja så er denne prioritering vel udtryk for en overvældende lyst til at eksperimentere og til at udforske sig selv i nye sociale kontekster. Og som noget helt grundlæggende, diskuterede børnene i evalueringssamtalerne meget, om det var sjovt eller dårligt at sove i køjeseng på sovesal. Maden var et tilsvarende hedt diskussionsemne, hvor de fleste i hvert fald kunne blive enige om, at det var godt, at man ikke fik det samme at spise, som derhjemme, men at man her fik mulighed for at prøve noget nyt. Som det i øvrigt er tilfældet for alle andre mennesker, sætter børnene altså helt tydeligt pris på, at de fysiske rammer omkring arrangementet er spændende, inspirerende og i orden; at de får mulighed for at møde nye inspirerende og sjove børn; får tid og lov til at fordybe sig, udveksle erfaringer og sætte deres eget præg på proces og resultater og til sidst får mulighed

Girl HE (Hain) Balle

for at høste anerkendelse for deres indsats. Meget gerne under ledelse af sjove, engagerede og professionelle voksne.

Lærernes og kunstneres evalueringer

Ønskes de kreative kræfter styrket i skolen har ledelsen i det at synliggøre og skabe betydning tydeligvis et redskab, som vil kunne bruges til at skabe en vældig drivkraft. Og skal der rigtig fart på, er det tilsvarende vigtigt, at også lærernes indsats anerkendes og værdsættes f.eks. ved at tilføre ressourcer udefra i form af samarbejde med professionelle kunstnere. I sammenhæng hermed udtrykker flere af lærerne i deres evalueringer, at det, at kunstnerne har taget dem alvorligt og turdet give dem selvstændige opgaver, har givet dem både et fagligt og personligt løft og givet dem en oplevelse

af ligeværdighed. Tilsvarende udtrykker flere kunstnere, at lærernes åbenhed og tillid og deres store ansvarlighed og vilje til at gå ind i processen og løfte med har givet dem et frirum, hvor de har kunnet koncentrere sig om det kunstneriske arbejde, jfr. Sara Topsøe-Jensen: ”det har givet mig de bedste udfoldelsesmuligheder nogensinde” med børnene. I forhold til arbejdsprocessen giver flere lærere udtryk for, at de her har oplevet børnene som virkeligt medskabende, og Flemming Krog anfører i den sammenhæng to centrale grunde: der har været tale om et dialogisk samarbejde, som har affødt en optagethed og et smittende engagement, og der har været tid nok, hvilket vil sige tid nok til at arbejde i børnetempo, med fordybelse og eftertanke som konsekvens. Andre lærere fremhæver den gode oplevelse, det

er, at se de skæve børn få udfoldelsesmuligheder i denne ramme, hvor forskellige intelligenser har kunnet finde anvendelse. Flere kunstnere udtrykker i sammenhæng hermed, at børnenes imponerende seriøsitet og energi ligefrem har været en provokation, som kunstnerisk flyttede dem et andet sted hen og har givet dem erfaringer, som de havde lyst til at bygge videre på. I Sara Topsøe-Jensens nyeste forestilling ”Mit loft under himlen” er kasseideen således udforsket yderligere som det grundlæggende scenografisk element.

Kulturworkshoppens møde mellem børn, lærere og kunstnere har således på mange måder og niveauer affødt nye indsigter og ny energi, som deltagerne på hver deres sted har kunnet gøre brug af i deres daglige virke.

Kulturkranen – Dueholmskolens læseplan

*Bine Knudsen
Viceskoleinspektør, Dueholmskolen*

For to år siden fik Dueholmskolen i Morsø Kommune bevilget støtte af Kulturrådet for Børn til et to-årigt projekt med den kulturorienterede skole.

Det blev begyndelsen på et spændende byggeprojekt, som vi kalder Kulturkranen. En kran er noget der løfter og bærer og rager højt op. Vi har brugt kranen til at give kulturen et løft i børnenes bevidsthed, i vores skolehverdag og i lokalområdet.

Vores vision er at gøre børn til samfundets kulturdynamoer. I projektperioden har skolens pædagogiske personale i samarbejde med lokale kunstnere, repræsentanter fra kulturinstitutioner og foreningslivet lavet en kulturel læseplan for 0. - 9. årgang. Kultur læseplanen er sammensat af kulturkasser, der skal rumme oplevelser

og erfaringer med dans, musik, teater, historie, litteratur, idræt, modellering og meget mere. På hver årgang får børnene et kulturtilbud. Børnene skal møde en professionel kunstners arbejde, men i høj grad også selv være med til at udforske og afprøve de mange muligheder, som kulturen byder på. Læseplanen er beskrevet i temaer, som arbejder hen imod et fælles mål for hele kulturkranen, og det er en plan, som giver plads til fantasi, drømme, medbestemmelse og nytænkning.

Det har været vigtigt for os at få åbnet skolens døre, så vi bevæger os uden for og opsøger nye rammer for vores aktiviteter og også inviterer andre til at komme inden for og udfordre vores rammer. Inddragelsen af samarbejdspartnere i lokalområdet har været et af omdrejningspunkterne i projektet. Vi har på skolen fået skabt et netværk af voksne, der lige som os gerne vil være med til at lave kultur for børn, med børn og af børn.

Gennem mødet med en bred vifte af oplevelser og indtryk, skal en 9. klasses elev, der har afsluttet sin skolegang på Dueholmskolen, kunne udtrykke tanker i digtet:

HVEM ER JEG
der har oplevet

at danse til musik
med og uden maske
at høre kor af stemmer
blandt ens egen
at smage klange af instrumenter
fra dengang og fra nu
at se farver eksplodere
indre billeder komme ud –
levende i lyde og tegn
at oplevelser bindes i bånd
at ord ikke bare er ord
at erindringer indrammes i glas
at ler bliver til ansigter af dem
som var –
at skulpturer ler
i rammer af huse
at landskaber formes i sand og vand
i evig ændring
at træ er levende natur
at ild skærer gennem knive
at uld blødes op og formes til kultur
at være en vigtig del?
Annelis/2001

Kunstnere, foreninger, kulturfolk og institutioner har lige fra starten været interesseret i at indgå i et samarbejde med skolen. De har tilført noget vigtigt til vores skole. Vi har kunnet lære noget af deres ustrukturerede tilgang til arbejdet med børn, deres evne til at lade børnene komme på banen og til at få øje på de mange spændende muligheder. Det har også hos skolens personale flyttet grænser, og engagementet og den glæde, der har været i hele projektet har været synlig rundt i alle kroge på skolen. Det har været fantastisk at være vidne til de mange udtryk og indtryk, det har givet. At se børn der måber og griner, der sanser og lærer.

En af skolens samarbejdspartnere har været KulturPrinsen i Viborg. Invitationen til at deltage i Kul-

turworkshop passede perfekt ind i vores arbejde med den kulturorienterede skole. Ideen var den samme som i vores eget projekt - nemlig at lade børn møde professionelle kunstnere. Selve forarbejdet med lærernes deltagelse i kultur dage med de samme kunstnere som forberedelse til børnenes arbejde var genial. 3 lærere på Dueholmskolen fik på den måde en både faglig og personlig udfordring.

Ca. 50 børn fra vores 3. årgang drog med store forventninger til kasernen i Viborg. Stedet var i sig selv medvirkende til projektets succes.

At være og arbejde et helt andet sted end i skolens rum er absolut befordrende for børns oplevelse. Det var tydeligt at se børnenes glæde, optagethed og fordybelse i

de områder, de arbejdede med.

Kulminationen med forestillingen i Limfjordsteatret om lørdagen kunne få de små hår til at rejse sig. Det var flot, forrygende og helt fantastisk at opleve så mange børn få de to forestillinger til at fungere i et fællesskab, der viste, at det havde handlet om både kultur for børn, med børn og af børn. Et stort tillykke og tak til KulturPrinsen for et meget vellykket projekt, som vi var glade for at være med i.

Som en kommunal institution vil vi gerne arbejde sammen med KulturPrinsen - amtets kulturdynamo; her vil vi forhåbentlig kunne finde en sparringspartner til fremtidige projekter; her vil der være mulighed for at ideudvikle og lave større tiltag, som vi ikke vil kunne magte lokalt.

Efter to år med støtte fra Kulturrådet for Børn føler vi os meget privilegerede. Vores kran er nu kørt så meget i stilling, at den også fremover vil kunne løfte og bære vores læseplan ind i en fase, hvor vi selv skal finde ressourcer til arbejdet med børn og kultur. På Dueholmskolen har vi valgt at henvende os til det lokale erhvervsliv for at finde nye veje. Det er blevet til et 3-årigt pilotprojekt, hvor 11 erhvervsvirksomheder går ind og tegner et kultursponsorat. Det giver os mulighed for at gå ud og købe kunstnere og kulturinstitutioner til fortsat deltagelse i vores kulturarbejde med alle skolens børn. For erhvervslivet handler det om eksponering som lokal forankret virksomhed + en mulighed for at støtte både det lokale kulturliv og en skole i lokalområdet. Det har været lærerigt og givende at møde et erhvervsliv, som også er optaget af, at vi giver vores børn det bedste mulige herunder også et tilbud om møde kulturen i skolen.

Kulturlæseplan vil fremover være en del af det, der kendetegner Dueholmskolen. Vi vil fortsat betragte det som et byggeprojekt, der skal sætte tydelige spor. Det kan udbygges, ombygges, tilbygges - afhængig af den retning

skolen bevæger sig i. Vi vil gerne være synlige i kulturlandskabet og få bygget det stillads, som giver børn hjælpemidler, reserver af glæder og oplevelser, de kan trække på resten af livet.

At være og lære i mødet med kunstneren og læreren

*Kirsten Langer
Skoleinspektør,
M. C. Holms Skole*

Vi lever i en tid, hvor vi, børn og voksne hver dag bliver udsat for et sandt bombardement af billeder og lyd - for det meste uden at vi selv har valgt det. Ofte virker billederne og lydene sammen og har dermed endnu større effekt.

(Prøv engang at se en gyser-film uden musik!) Billeder og lyd taler som bekendt direkte til vore følelser og sætter fantasien i gang.

Når man tager i betragtning, at børns sanser aktiveres i den grad, som det altså er tilfældet, kunne man måske forledes til at tro, at det at udtrykke sig og fortælle fantasifuldt og levende, var en forholdsvis enkel sag! Men enhver udtrykslærer, dansklærer, billekunstlærer, musiklærer, dramalærer, bevægelseslærer m.m. ved, at det ikke er så let endda.

Selv om børn danser, tegner, maler m.m. har de brug for kyndige voksne vejledere, der kan give dem redskaberne til at komme fri af massekulturens udtryksklicheer, så de bedre kan udvikle deres personlige udtryksrepertoire.

For nogle år siden havde jeg en 7. klasse.

Det var en klasse, som man vil kunne finde overalt. En flok vidt forskellige drenge og piger, hvoraf de fleste f.eks. aldrig havde været på et kunstmuseum, og de havde vist heller intet ønske om at komme derhen.

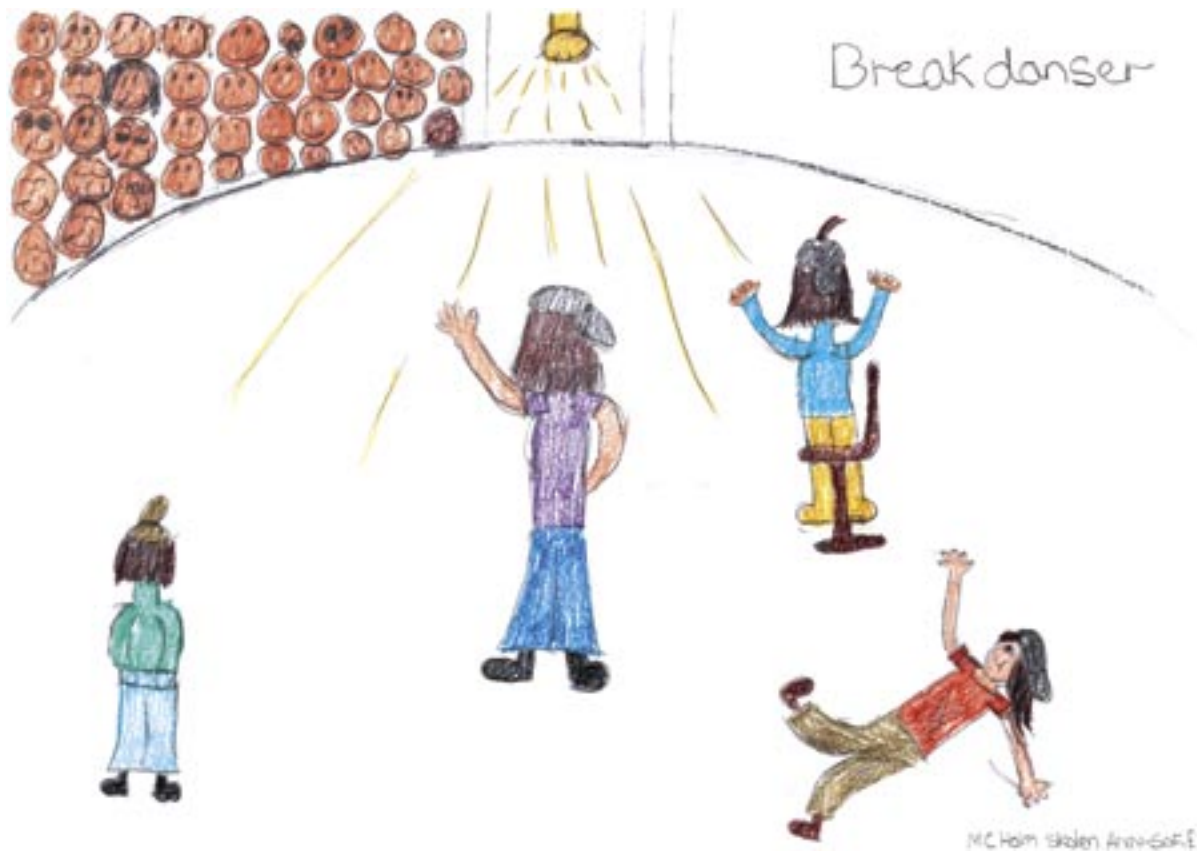
I klassen var der Peter, som var ret skrap til at stave, og han skrev pænt. Han satte en ære i at løse opgaven, så læreren var tilfreds. Hvad skal den fylde, spurgte han altid, når han fik en skriveopgave. Det var svært for Peter at forstå, hvad jeg mente, uanset hvilke krumspring, jeg anvendte i forsøget på at få ham til at gøre sine fortællinger mere levende. Han havde svært ved at skjule sin irritation over, at jeg aldrig var helt tilfreds, for så kunne han jo heller ikke selv være det.

Så var det, at vi var så heldige at komme med i et projekt, hvor vi arbejdede med kunst og rigtige kunstnere, Børn vælger Kunst. Vi besøgte kunstmuseer og fik en grundig indføring i billedverdenen. Herefter valgte eleverne deres favoritmalerier, som vi skulle forsøge at levendegøre på Anima-

tionsværkstedet i Viborg.

Bare det at komme ind i kunstnerværkstedet! Her herskede en helt anden orden, eller vel nærmere uorden, end vi var vant til. Her havde man en ganske anden måde at arbejde sig ind i opgaven på, end børnene havde mødt før. Ideer fødte ny ideer. Der var ingen begrænsninger i idefasen. Børnene blev præsenteret for kunstnerens fagsprog og arbejdsredskaber, og så kom det lange seje træk, hvor det viste sig, at øvelse gør mester. For nogle elever var det en leg, mens andre forsøgte at gemme sig i denne anderledes orden. Som læreren, der kendte børnene med deres meget forskellige tilgang til læring, havde jeg rigeligt at gøre. Jeg kendte til den nødvendige vekselvirkning mellem selvvirkomhed og struktur. Kunstneren havde sit at gøre med at give hjælp og vejledning i den fordybelsesproces, det jo var - omkring både udtryksfærdigheder og finish. Det var et spændende samarbejde, hvor kunstneren og læreren med hver sin faglighed og respekt for hinanden kunne supplere hinanden ret flot.

Vi var da også alle ret stolte, da vi efter 14 dage havde 4 stemnings-

fyldte animationsfilm over 4 malerier som det synlige resultat af vore anstrengelser. Nogle havde oplevet de to uger som noget af det bedste, mens andre nok glædede sig til at komme tilbage til en mere forudsigelig skoledag.

På et tidspunkt var Peter blevet arbejdsløs i filmproduktionen, og jeg fik den ide at bede ham skrive den fortælling, han havde været med til at lave som film.

Han kastede sig ud i opgaven - glemte helt at spørge om, hvor meget den skulle fylde. Han kunne næsten ikke vente med at læse den op for mig, da han var færdig med den.

Jeg kunne slet ikke genkende hans måde at skrive på. Filmen fortalte med forskellige virkemidler, farvevalg, uhygge-musik og suspense en uhyggelig og uforudsigelig historie, og sandelig om ikke Peter skrev sin fortælling, så stemning og handling gik op i en højere enhed!

Det er vel næsten overflødigt at tilføje, at verden og skriveprocessen herefter var forandret for Peter og læreren.

Ét var, at børnene havde fået erfaringer med billeder og lyd, både som erkendelsesfunktion og som udtryksform. Men vigtigere

og lidt overraskende var sidegevinsten: Børnene havde generelt fået bedre forudsætninger for at udtrykke sig både skriftligt og mundtligt!

Jeg blev klar over, at det har umådelig betydning, at skolen fokuserer bevidst på det pædagogisk arbejde med at medvirke til at give børn forudsætninger, der kan kvalificere deres sansning af verden. Når lærere og kunstnere mødes om den opgave med hvert sit faglige udgangspunkt, befinder børnene sig i et spændingsfelt, hvor der er basis for læring, der rækker ud over det sædvanlige.

Camilla meholm Skole

Mulighedernes børn

*Henrik Andersen
Skoleleder, Friskolen i Viborg*

*Sanifolket i Yunnan er ikke stort.
Men de har dog lidt over
tyvetusinde musikere,
Lidt over tyvetusind dansere
Lidt over tyvetusind digtere
Endvidere er der lidt over
tyvetusind bønder
Og lidt over tyvetusinde hyrder
Men tro nu ikke, at der er over
hundredtusind hyrder.
De tæller tilsammen blot lidt over
tyvetusind*

Dette digt om Sanifolket fra Mongoliet siger alt om, hvorfor Friskolen i Viborg deltog i Kultur-Prinsens ”kulturworkshop”. Vores skoles mål er at lave ”mulighedernes skole for mulighedernes børn”, og børnene i Viborg Amt har lige så mange ”talenter”, som børn i Mongoliet. Derfor må vi som skole konstant arbejde med vores praksis-teoriforhold, for at give vore børn de bedste muligheder, for at udvikle sig som faglige, velfunderede, aktive og demokratiske kompetente borgere i det samfund, som de er en del af. Da vi fik tilbudet om at deltage i projektet, så vi muligheden for at arbejde med vores praksis-teori-

forhold i et udviklende fællesskab, ud fra et udvidet og anderledes kompetencebegreb med professionelle kunstnere, lærere og en masse glade børn fra andre skoler. Børn har mange former for kompetencer, og ved at arbejde med andre aspekter af læringen end den traditionelle, som de møder i dagligdagen, oplevede børnene egenskaber, kvaliteter og nye sider af sig selv, som de kunne bruge i andre og anderledes sammenhænge, end de var vant til. De fik en god oplevelse, som gav dem selvtillid og lyst til at lære.

Børns hjerner er tværfaglige, og de tænker i helheder, billeder og komplekse størrelser. Derfor var de tre dage på kasernen i Viborg oplevelsernes dage - hvor man tog udgangspunkt i børns mange kompetencer i stedet for de traditionelle opfattelser af læringsformer og undervisningssituationer - et nytænkende og udviklende projekt, hvor vi så, at forskellige børn med vidt forskellige forudsætninger og baggrunde arbejdede sammen, og hvor arbejdsprocessen var det centrale. Læringsformer og undervisningssituationer skal være fleksible og konstant i udvikling, de skal matche de udfordringer, som det ændrede samfundsmønster

kræver. Børn og voksne skal hele tiden være i et aktivt og dynamisk samspil med det lokale, nationale og globale samfund. Dette samspil skal ske i respekt for og i overensstemmelse med de grundlæggende værdier, samfundet og dets institutioner er baseret på. Industrisamfundets verdensorden, hvor man havde brug for en masse identisk viden, er i opløsning. Læreren var formidleren, der havde viden og informationerne. I dag kan man via et enkelt klik på nettet få al den information, man har brug for. Viden er i sig selv ikke noget unikt, men at kunne forholde sig til viden og bruge det til en erkendelse, det er unikt. Derfor vil lærerrollen ændre sig fra formidleren til vejlederen og inspiratoren, der kan sørge for, at det enkelte barn kan forholde sig kritisk til den enorme vidensmængde, som er let tilgængelig i det postmoderne samfund. Verden ændrer sig fra en monokultur til en polykultur, hvor vi bliver mere internationale - måske tages der i dette sekund en beslutning på den anden side af jorden, som har indflydelse på vores dagligdag. Før i tiden kom forandringerne lineært, den ene forandring afløste den anden. I dag foregår forandringerne derimod så hurtigt, at den ene

ikke når at afløse den anden. Samfundet og børnenes verden blive derfor mere kompleks, og udviklingen og forandringerne går så hurtigt, at vi ikke som mennesker kan følge med. Vi lever i et samfund, hvor alt er i forandring.

Den lærerrolle, som afspejlede industrisamfundets syn med ens klasser sorteret efter fødselsdatoer, hvor man gav ens, formel undervisning, er passé. Undervisningen og læringen skal være tilrettelagt til det enkelte individs behov, dialogen og samtalen bliver kerneområder i den nye lærerrolle. Som vi skriver i vores værdigrundlag, så skal vi give børnene et godt liv, men hvad er et godt liv? I fremtidens samfund får børnene brug for andre og nye kompetencer. Kreativitet, samarbejdsevner og engagement bliver ligeså værdifulde som industrisamfundets matematik og dansk. Fagene bliver mere komplekse, nye vil opstå og andre vil forsvinde.

Når vi har denne indsigt, er det vores opgave, at børnene bliver indviet i nye og anderledes læringsformer, hvor deres mange kompetencer vil blive inspireret, provokeret og udviklet.

Da KulturPrinsen henvendte sig til os som samarbejdspartner, var der derfor ingen betænkelighed ved et tilsagn, da kulturworkshopideen var nyskabende og var

en naturlig del af vores undervisnings- og menneskesyn. Børnene samarbejdede med professionelle kunstnere på tværs af institutioner og aldre, hvor de brugte andre udtryksformer end de traditionelle, og vi oplevede, at børnene glemte tid og rum, de arbejdede, samarbejdede, lærte og legede i tre døgn. De oplevede, at samarbejde med voksne, der levede og åndede for deres kunstneriske håndværk, var spændende, men også hårdt. De nød at være sammen med autentiske voksne, som var optaget af deres fælles arbejde og indgik i en åben og ægte dialog ud fra børnenes verden.

Før børnene mødte på Viborg kaserne, var der et langt og godt forarbejde og det var et parameter for, at børnenes dage blev så gode. Ved at lærerne var aktive deltagere i planlægningen sammen med de professionelle kunstnere, fik de et ligeværdigt samarbejde, som ud fra vores opfattelse, var fundamentalt for ”kulturworkshoppen” succes. Vore lærere havde på deres egen krop prøvet de udfordringer, børnene skulle opleve. På den måde fik lærerne en større indsigt og forståelse for hvilke problemer, der ville opstå under arbejdet. Samtidig havde børn og lærere arbejdet i dansk med den kontekst, som dagene havde, nemlig ”En dag i mit liv”. På den

måde blev dagene vedkommende for børnene, og produktet blev en forestilling, som tog udgangspunkt i deres hverdag.

Deres fælles produkt var en flot teaterforestilling, hvor man kombinerede performance, animation, breakdance og billedkunst på helt nye og anderledes måder, og forestillingen blev udviklet i et samarbejde mellem børn, lærere og professionelle kunstnere. Vi så, at vore børn arbejdede med nye kreative sider af sig selv, og at samarbejdet var midlet til at skabe et fantastisk læringsmiljø. Selvom det var tredje dagen og alle var trætte, oplevede jeg en koncentration, udstråling og glæde, som var fantastisk, men det var jo også en ”verdenspremiere”, som blev opført i Nykøbing den aften.

Alle deltagende børn, lærere og forældre på Friskolen i Viborg har haft en god oplevelse med denne form for læring. Men det centrale for os er den lange læringsproces - over et helt skoleår, hvor børn, lærere og kunstnere arbejdede seriøst med projektet på flere planer - det er den, der er kimen til succesen.

Jeg håber at ”Kulturworkshoppen” i fremtiden vil vokse og udvikle sig, så andre institutioner kan lære sammen med deres børn på nye og anderledes måder, for vi skal huske, at der er ikke forskel på børn i Viborg Amt og børn i Yunnan.

Kulturworkshop med mange intelligenser og den kulturelle behovspyramide

Af Nønne Votborg, projektmedarbejder, bibliotekar DB.

Den amerikanske psykolog Howard Gardner har åbnet vore øjne for, at vi lærer på forskellige måder. Gardner vakte i 1983 opsigt med bogen "Frames of Mind", hvor han præsenterede et nyt syn på intelligens og kompetence og hævdede, at mennesket besidder mange flere intelligenser end tidligere antaget. Bogen var et opgør med den traditionelle forestilling om en generel intelligens, der kan måles ved nogle simple prøver og kan udtrykkes i en intelligenskvotient. Disse prøver måler ifølge Gardner kun de dele af intelligensen, der handler om sprog og om logisk-matematisk ræsonnement. Når de har fået lov til at dominere vores kulturs intelligensbegreb, skyldes det mere skolens og arbejdsmarkedets værdinormer, end det afspejler menneskets faktiske intellektuelle indretning.

I modsætning til dette intelligensbegreb opstiller Gardner "et pluralistisk syn på begavelse, som anerkender mange anderledes og forskelligartede facetter af kunnen og erkender, at folk har for-

skellige kognitive styrkeområder og forskellig kognitiv stil" ("De mange intelligensers pædagogik", s. 16). Han arbejder således med en teori om syv grundlæggende intelligenser: Den sproglige, den musikalske, den logiskmatematiske, den spatiale, den kinæstetiske, den interpersonelle og den intrapersonelle. Teorien pointerer, at alle mennesker biologisk set har den samme hjernestruktur og derfor det samme intelligensgrundlag, men kombinationerne mellem hvilke intelligenser, der rummer flest potentialer, er individuelle. Og udviklingen af disse potentialer til egentlige kompetencer er afhængig af, hvilke kompetencer der prioriteres i et givet samfund - det er dem der stimuleres mest hos børnene.

At børn har forskellige styrkesider, potentialer og kompetencer betyder iflg. Gardner, at børn lærer på hver deres måde - hvert barn har sin unikke læringsstil og intelligensprofil. Dermed bliver det store pædagogiske spørgsmål, hvordan man som skoleleder, lærer eller pædagog skaber læringsrum, så det enkelte barns behov og udvikling er i fokus.

Værkstederne og de mange intelligenser

Kulturworkshoppen har været en måde at undersøge, hvorledes man kan tænke de mange intelligenser ind i en lejrskole med værksteder baseret på forskellige kunstneriske fagområder. Det er i den forbindelse vigtigt at bemærke, at Gardner skelner mellem intelligensområder og fagområder. Et fagområde som f.eks. musik kræver ikke blot den musikalske intelligens af sin udøver, men f.eks. også den interpersonelle og den krops-kinæstetiske intelligens. Udøvelse af fagområder som dem, der var i de tre værksteder, kræver altså flere former for intelligens, skønt en enkelt kan spille en meget væsentlig rolle.

Overskriften for Kulturworkshoppen var "En dag i mit liv", og det var omdrejningspunktet i de forskellige workshops - at man via de kulturelle udtryksformer fik udtrykt, hvordan en dag i livet kan være eller er. I alle værkstederne var der derfor fokus på **intrapersonel intelligens** - evnen til at arbejde med egne følelser.

Den interpersonel intelligens var også tydeligt fremme under hele

Gardner har i sit arbejde indkredset mindst 7 intelligenser:

- 1 **lingvistisk intelligens/sproglig intelligens** - at behandle tegn, ord og begreber, - *tale, læse, skrive, fortælle*
- 2 **musikalsk intelligens** - at kende toner og mønstre i sammensatte melodier, - *synges, føjte, tromme, lytte, spille*
- 3 **logisk-matematisk intelligens** - at behandle tal og kombinationer, - *eksperimentere, stille spørgsmål, udregninger, logiske hovedbrud*
- 4 **spatial intelligens** - forståelse af flader, afstande og rummelighed, - *tegne, male, visualisere, skrible*
- 5 **kropslig-kinæstetisk intelligens** - forståelse af krop og bevægelse, - *løbe, hoppe, bygge, gestikulere, berøre*
- 6 **interpersonel intelligens** - evnen til at tage hensyn til andre, - *organisere, lede, mægle (den medmenneskelige begavelse)*
- 7 **intrapersonel intelligens** - evnen til at arbejde med egne følelser, - *sætte sig mål, planlægge, drømme, være stille, fordybe sig.*

det tre dage lange forløb. Både i workshopperne og i den fritid, der var, fik børnene øvet og trænet deres sociale kompetencer. Evnen til at være åben over for nye kontakter i samspil med andre samt evnen til at læse andres behov og ønsker var noget af det allervigtigste ved Kulturworkshoppen. Og netop dette har børnene udtrykt stor tilfredshed over: de værdsatte meget at være sammen med børn og lærere fra andre skoler og dermed at få nye venner.

Animation

I animation fik børnene lov til at arbejde med hele processen bag tilblivelsen af en animeret film. Børnene var aktive fra idéstadiet, til filmen var færdig med lyd. I processen oplevede børnene, hvordan det var at optage en film på en computer ved hjælp af figurer og baggrunde, der er skabt af papir og klippet og klistret sammen. Den **lingvistiske/sproglige** intelligens blev brugt, idet børnene skulle fortælle en historie om ”En dag i mit liv”. Den logisk-matematiske intelligens var også i anvendelse, idet filmprocessens tekniske elementer lagde op til brug af denne intelligens. Det samme gælder for den **spatiale intelligens**, som var absolut nødvendig for at få animationen til at fungere.

Billedkunst

Workshoppen billedkunst gav børnene mulighed for at arbejde med at skabe collagens poetiske rum, og samtidig var der mulighed for at arbejde med selvstændigt producerede visuelle elementer i form af billeder på papkasser. Den dominerende intelligens i billedkunstværkstedet var den **spatiale intelligens**. Børnene måtte netop tegne og male på kasserne, og der var ret frie rammer. For at børnene kunne komme frem med den historie, de ville udtrykke om ”En dag i mit liv”, måtte de også her anvende den **lingvistiske/sproglige intelligens** og sætte ord på det, de ville udtrykke i billedkunsten.

Breakdance

I breakdance var der rum for musik og bevægelse i et værksted, hvor der blev arbejdet med fysisk samvær og show. Kropslige bevægelser af helt speciel art og svære teknikker blev kombineret til improviseret dans, men også ko-reograferede serier der blev opført synkront. Det var først og fremmest den **kropslig-kinæstetiske intelligens**, der blev berørt mest i breakdance workshoppen, men også den **musikalske intelligens** var nødvendig for, at børnene kunne omsætte deres kropsudfoldelser til serier med musik til, fordi det var en væsentlig opgave

at lytte til musikken i relation til selv at danse med.

Gardner slår fast, at alle kan lære noget inden for alle intelligensområder, men der er naturligvis forskel på, hvor hurtigt det går, og hvor megen lyst man har til det. Normalt føler man sig tiltrukket af de udfoldelsesområder, som man har talent for. Dette blev formuleret af de børn, vi interviewede: mange valgte netop en workshop, hvor de skulle benytte de talenter og evner, de mestrede godt. Eksempelvis havde Tina, der ifølge klassekammeraterne er den dygtigste i klassen til at male, netop valgt billedkunst, fordi hun gerne ville lære noget.

Gardners pointe er, at hvis man vil give alle børn gode betingelser for at lære, så skal man tilrettelægge en undervisning, som involverer mange forskellige intelligenser. Således også i Kulturworkshoppen, hvor der i værkstederne ganske vist var nogle intelligenser, der var mere fremme og mere i brug end andre. Men dog sådan, at alle intelligenserne i større eller mindre grad blev anvendt i hver workshop. Det kan det måske umiddelbart være svært at få øje på, men eksemplerne er mange: I breakdance har man foruden de allerede nævnte intelligenser også brug for den **lingvistisk/sproglige intelligens**, fordi man

i forbindelse med planlægningen har brug for at kunne deltage i diskussioner og lytte til fortællinger. I billedkunst har man også brug for den kropslig-kinæstetisk intelligens, fordi man i forbindelse med dekorerung af papkasserne skulle kunne arbejde med hænderne, dvs. have kontrol over krop, motorik og koordination. På nøjagtig samme vis var den kropslig-kinæstetiske intelligens også vigtig i animationsværkstedet, hvor man klippede og klistrede. I animation havde man også brug for musikalsk intelligens, fordi der skulle laves lyd til filmen.

I forbindelse med selve forestillingen var der under prøverne og til selve premieren brug for, at alle benyttede den logisk-matematiske intelligens, fordi der var brug for en forståelse af de principper og systemer, der var skabt for at kæde de forskellige kunstneriske elementer sammen i collagen.

Arbejdet med de mange intelligenser via kulturelle udtryksformer har været godt. Børn kan og vil gerne skabe. Børnene har brug for det, for at blive bekræftet i hvem de selv er - blandt andre. Samfundet har brug for det, fordi jo mere sanseligt input, der kommer ind i børnenes hjerner, jo mere råstof har de i hjernen, og jo mere kan der udvikles intelligens. Kulturworkshoppen har haft det sigte at

give børn en god oplevelse med kulturen som fokuspunkt. Børnene har været aktivt skabende. De har i mindre eller større grad fremmet forskellige af deres intelligenser, og de har skabt noget. I evalueringen efterfølgende kom det frem, at de aller fleste børn lægger stor vægt på at skabe noget og sætte spor - her i form af en forestilling, som de viste for deres forældre. Børnene beretter, at det har givet dem noget fælles at tale med forældrene om, og det har været meget anderledes og positivt i forhold til at have været på en almindelig lejrskole, hvor forældrene ikke inddrages, og hvor der ikke er et færdigprodukt, man kan delagtiggøre sine forældre med.

At sætte spor

Som nævnt var det at sætte spor noget meget vigtigt for børnene. Dette behov har Dr. Sven Nilsson undersøgt nærmere i artiklen "Ikoner" (2002:2). Med afsæt i Abraham Maslows berømte behovspyramide fra 1943 mener Nilsson, at det i dag er behovene på de højere niveauer, der står i centrum for værdisystemet. Han stiller derpå spørgsmålet om, hvordan man skaber rammer og muligheder for at opnå de endegyldige værdier, som andre undersøgelser har peget på: frihed, respekt, venskab mv.

Nilsson har arbejdet med kulturudvikling over en meget lang årrække og mener, at generelt opfylder eksempelvis en teaterforestilling, en udstilling eller en koncert kun relativt få kulturelle behov, fordi formidlingsformen tildeler publikum en passiv rolle. Derimod har Nilsson iagttaget, at de kulturbegivenheder, der delagtiggør og involvere mennesker på en bredere og dybere måde, resulterer i en hel anden dynamik og værdi - nemlig delagtighed. I den nævnte artikel undersøger Nilsson videre, hvordan delagtigheden hænger "sammen med de værdier, mennesker stræber efter, og hvordan de forskellige kulturelle behov (er) koblet til hinanden?". Konklusionen var den kulturelle behovspyramide, jfr. modstående side.

Kulturworkshoppen og den kulturelle behovspyramide

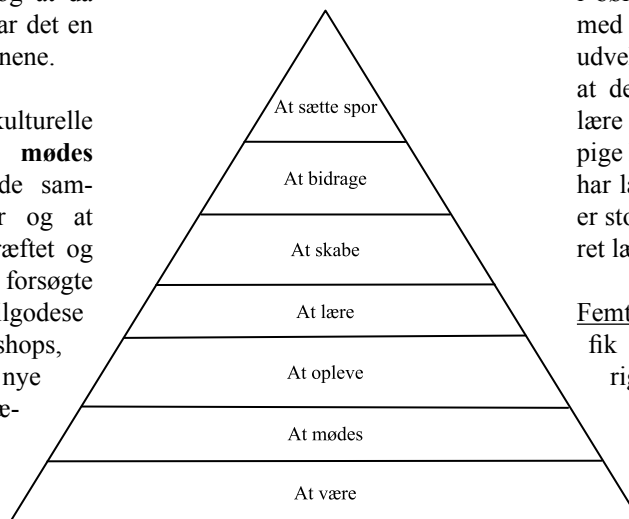
Det første trin og mest fundamentale behov er **at være**, og med det menes bl.a. at høre til og føle sig hjemme. Det blev tilgodeset i Kulturworkshoppen, idet børnene var sammen med deres klassekammerater og deres egne lærere. Det er også et grundlæggende behov at have overblik og evalueringerne viste her, at det var meget hensigtsmæssigt, at børnenes lærere selv havde været af sted på Kulturworkshop og efterfølgende

havde delagtiggjort børnene i, hvad det hele handlede om. Det havde gjort det lettere for børnene at agere, idet de stort set var sikre på, hvad der skulle ske. Omvendt berettes der også om, at der forud for Kulturworkshoppen blev læst meget på programmet, og at da der så kom ændringer, var det en kilde til irritation hos børnene.

Det andet trin i den kulturelle behovspyramide er **at mødes** og indgå i meningsfulde sammenhænge og grupper og at give og tage, blive bekræftet og accepteret. Disse behov forsøgte kunstnere og lærere at tilgodese i de forskellige workshops, hvor børnene mødte nye mennesker: børn og lærere fra andre skoler og kunstnerne. Frikvartererne og aftenerne med underholdning og hygge var også et sted, hvor man fik mulighed for at mødes. I evalueringen, hvor børnene blev bedt om at komme med ét ord om, hvad der var bedst ved Kulturworkshoppen, var ordet ”venner” et, der kom frem mange gange. Det har helt tydeligt betydet meget for børnene at være sammen med andre børn fra andre skoler.

Tredje trin er **at opleve**. På Kulturworkshopperne blev børnene mødt med et sandt bombardement

af sanseindtryk, opgaver, oplevelser og meget mere. Som tidligere påvist er de 7 intelligenser essentielle for ethvert barns udvikling, og på Kulturworkshoppen havde hvert barn mulighed for at arbejde med flere af de 7 intelligenser,

Den kulturelle behovspyramide

hvilket var medvirkende til, at de fik en lang række oplevelser. Det at opleve det, som de forskellige professionelle kunstnere kunne, var også vigtigt for børnene.

På fjerde trin finder vi det **at lære**. Børn lærer hele tiden og på mange måder. De 7 intelligenser og de måder, hvorpå man har tænkt dem ind i Kulturworkshoppen, vidner om, hvordan man har skabt

rum og muligheder for læring. I evalueringen fik vi at vide, at der er blevet lært meget. Nikolaj fra M.C. Holms Skole synes, at det var anderledes end at gå i skole, fordi man måtte snakke, og det var godt. Måske fordi det at lære i børns egen kultur er forbundet med det at snakke og dermed at udveksle erfaringer og viden - og at det altså derfor var lettere at lære i Kulturworkshoppen. En pige har lært en dans, og en anden har lært at lave en tegnefilm. Der er stor enighed om, at det har været lærerigt.

Femte trin er **at skabe**. Børnene fik i de forskellige workshops rig mulighed for at bruge forskellige udtryksformer. Med de redskaber, børnene fik og blev bedre til at mestre på de forskellige workshops, blev de bedre til at forstå, tolke, skabe og udøve. Kirsten Drotner slår i bogen ”At skabe sig - selv” fast, at det at skabe noget kulturelt og kunstnerisk er ensbetydende med, at man skaber sig selv: kulturen er identitetsskabende, således også Kulturworkshoppen.

På sjette trin drejer det sig om **at bidrage**. I artiklen skriver Nils-son: ”Ved at få mulighed for at bidrage til at virkeliggøre noget skaber vi mening for os selv og

for de omgivelser, der medvirker hertil". Oplevelsen af at bidrage til collagen fremstår som noget meget vigtig for børnene både i de interviews, der blev lavet forud for Kulturworkshoppen og i særdeleshed også i forbindelse med evalueringen.

Det ultimative, øverste trin er **at sætte spor**. På Kulturworkshoppen var det at sætte spor lig med at deltage i forestillingerne lørdag aften. Derudover var der skabt tilhørsforhold børnene imellem, som også er at sætte spor. Selve temaet for collagen "En dag i mit liv" lagde på forbilledlig vis op til, at man nåede det øverste trin i den kulturelle behovspyramide: for hvad er mere oplagt og centralt end at sætte spor ved at fortolke, fastfryse, bevare og opvise en forestilling om "En dag i mit liv"? Og endelig blev der sat spor i form af de efterfølgende samtaler børn og voksne imellem på kryds og tværs, hvor man delte oplevelserne med hinanden.

Litteratur:

Howard Gardner:

Frames of Mind

Howard Gardner:

De mange intelligensers pædagogik

Sven Nilsson:

Ikoner (2002:2)

English summary

This small leaflet contains the findings and experiences from a culture workshop held at KulturPrinsen during the winter 2002-3. The culture workshop has its starting point in the changes that have occurred in the area of children's culture since the middle of 1980-ties and built on these a vision to develop new communication forms, which can give place for children to be culturally competent actors in their own life. The vision consists of three parts:

1. The culture workshop is a vision of arranging camp school in a new way.
2. The culture workshop is a vision of creating a meeting with professional artists and opportunities for artistic experiences, which deliver the fuel for children's own culture. I.e. a meeting that will give the children an inspiring input that hopefully can enrich their lives and stimulate them in the process of creating culture that they are involved in.
3. The culture workshop is a vision of stimulating the children's innovative and creative skills in a manner that will give desire, experiences and tools to try out creative approaches to solving problems in school and elsewhere and to reflect on the solutions and impressions that they meet.

Practice

In practice a culture workshop is a meeting between school children between the ages of 9 and 11, their teachers and a group of professional artists. The central aspect is to give the children, in a stimulating, creative environment, the possibility of formulating their own creative expression and of gaining insight in aesthetic work processes and methods.

The workshops

Within the main workshop the children are given the opportunity to choose, according to their inclination and interest, between various sub workshops, such as break dance, animation and visual art. The products of the children's work are arranged by the artists to a performance/exhibition, which is presented for an invited audience consisting of parents, grandparents, siblings and friends.

Two main processes

The workshop is split into two main processes.

The first is a two-day workshop, where teachers and artists work together in the sub workshops. The purpose is that the teachers through this process gain insight in the aesthetic methods and processes which prepare them to be able to motivate and guide the children in their choices.

The second process is a 3-day workshop

Pupils, teachers and artists, through a very concentrated effort, are given the opportunity to become absorbed in the development of a single artistic expression of their own choice and experience it developed communally to a whole e.g. in the form of a performance, an exhibition or a concert. The intention is partly to give the children a concrete experience of the synergy, which results when several artistic expressions work together, and partly to create a social environment, where the sharing of knowledge and discussion of the artistic possibilities of giving experiences expression is a natural part of the work process.

The total vision for a culture workshop is thus to set creative potential free and to develop aesthetic communication and interpretation capabilities to give the children pleasure in their daily life, and to benefit future teaching processes.

In addition to a detailed description of the workshops, the leaflet contains three articles which, from different angles, discuss the workshop's relationship to school. Finally there is an article which analyses the culture workshop in the light of Howard Gardner's concept of intelligence and Sven Nilson's requirement pyramid.

AFTEN.

